

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος

Συνδρομή ἰτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἰτήσια.— Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6.

2 Ἀπριλίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΑΝΔΡΕΟΥ ΛΟΝΤΟΥ

Ανδρέας Λόντος

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ ΛΟΝΤΟΥ

Ὁ Ἀνδρέας Λόντος ἦτο γόνος οἴκου ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων τῆς Πελοποννήσου, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων στύλων τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ὁ πρὸς ἣν ἔρωσ κατέκαιεν ἐκ νεότητος τὴν καρδίαν αὐτοῦ «Φιλοξενηθεὶς, λέγει ὁ Βάϊρον, τὸ 1809 ὑπὸ τοῦ Λόντου ἐν Αἰγίῳ, εἶδόν αὐτόν, μικρὸν μὲν τὸ σῶμα, κρύπτοντα ὅμως ὑπὸ ἐπιφάνειαν μείρακος νοῦν πρεσβύτου καὶ πνεῦμα ἐξαιρέτου φιλοπατρίας. Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ συνευθυμούμεν, ἀκουσθέντος τοῦ ὀνόματος τοῦ Ῥήγα, ἀναπηδήσας ἀπὸ τῆς τραπέζης, ἤρχισε νὰ κροταλῇ μεθ' ὀρμῆς τὰς παλάμας καὶ νὰ ᾄδῃ τὸν περιώνυμον θούρειον τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου πατριώτου· «Δεῦτε, παῖδες τῶν Ἑλλήνων.» Ἀκούσας δὲ τις τὸ μέλος καὶ ἐρώτησας τὸν φρουροῦντα Ὄθωμανὸν τί συνέβαιναν, ἔμαθε παρὰ τούτου ὅτι οἱ χριστιανοὶ, ἀνακαλύψαντες νέαν Παναγίαν, ἔχαιρον ψάλλοντες καὶ χορεύοντες».

Καὶ ἐγὼ δὲ ἐγνώρισα αὐτόν, μείρακιον ἔτι ὦν, ὅτε μετὰ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, τοῦ Ἀσημάκη Ζαΐμη, τοῦ Ἀνδρέου Καλαμογδάрту, τοῦ Παπαλέξη, τοῦ ἐξ Ἀρκαδίας κῦρ Γρηγόρου καὶ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς, συνελθόντες εἰς τὴν κατὰ τὴν Προποντίδα νῆσον Ἀντιγόνην, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀκτῆμονος, διεβουλεύοντο μακρὰν τῶν κρατούντων ὑπὲρ τῆς ἐπαναστάσεως.

Εἰ δὲ καὶ, ὡς εἶπον, ἤμην τότε νεώτατος, τὸ ἦθος ὅμως τῶν προϋχόντων ἐκείνων τῆς Πελοποννήσου ἐχαράχθη ζωρὸν εἰς τὴν μνήμην μου. Ὁ μὲν Παλαιῶν Πατρῶν ἦτο καθάριος, προσηνὴς, ἀστείος καὶ ἐτέρπετο ἐπιδιδόμενος συνεχῶς εἰς ἀλλεϊαν. Καὶ ἐπειδὴ ἠστόχει συνήθως περὶ τὴν ἄγραν, ἐχλεύαζον αὐτόν οἱ λοιποὶ, ὁ δ' ἐμὸς πατήρ καὶ δι' ἀρχαίων ἰάμβων ἔπεμπεν αὐτῷ παιδίᾳ χάριν συνταγὰς ἐρμηνευούσας κατὰ Δειπνοσοφιστὴν τὸν τρόπον τῆς ὑφαρτυσίας τῆς ἀθηράτου θήρας.

Ὅπως δὲ ἀντίθετος τὸ ἦθος ἦν ὁ Ἀσημάκης Ζαΐμη. Φορῶν ἔνδυμα ἀσιατικόν, ἔνευε τὴν κεφαλὴν ὑπ' ὀγκῶδες καλπάκιον, κατηφὲς δ' ἔχων τὸ πρόσωπον οὐδέποτε ἠστεϊεύετο, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἐμειδία. Σπανίως ἤνοιγε τὰ χεῖλη πρὸς ὀμιλίαν, ἀλλὰ καὶ ὅτε διέστελλεν αὐτὰ ἐφαίνετο φοβούμενος μὴ διὰ τοῦ ἔρωτος τῶν ὀδόντων δραπετεύσῃ: πολλὰὶ συλλαβαί.

Ὅμιλητικώτερος δὲ πάντων τῶν λοιπῶν καὶ ἐξαίρετος φιλομειδῆς ἦν ὁ Λόντος· ἠγάπα τὴν εὐθυμίαν, τὰ ἄσματα, τὰ συμπόσια καὶ καθ' ἐσπέραν σχεδὸν καθήμενος πρὸ τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου, προσέτατε τοὺς φοροῦντας φουστανέλλας δορυφόρους αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων, νὰ χορεύσῃν ἄδοντες. Τὸ πατριωτικὸν Κάτω ἔς τοῦ Βάλτου τὰ χωριά, καὶ τὸ ἄλλο, τὸ ἐπικώμιον, Νὰ σᾶς δείξω, βρε παιδιὰ, πῶς τὸ τρίβουρ τὸ πιπέρι τοῦ διαβόλου οἱ καλογέροι, καὶ τὴν ὥραν ταύτην ἀντιλαλοῦσιν εἰς τὰς πρεσβυτιδας ἀκοᾶς μου.

Καὶ τὰ μὲν συμβούλια αὐτῶν ἐγίνοντο κατ' ἰδίαν, διὸ καὶ οὐδεὶς ἐγίνωσκεν ὅποιον εἶχον τὸν σκοπὸν· κατὰ δὲ τὰς κοινὰς συνδιαλέξεις ἀνιστορεῖτο τὸ πάλαι μεγαλεῖον τῆς πατρίδος καὶ ἀνεξήπτετο ὁ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωσ τῶν περισσώτων.

Ἀλλὰ τὴν ἐνθερμον φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐξετίμησα κατὰ τε τὴν προπαρασκευὴν τῆς 3 Σεπτεμβρίου καὶ μετ' αὐτήν. Ἐὰν προέκειτο νὰ γίνῃ ἀπλῆ τῶν καθεστῶτων ἀνατροπὴ, ὡς ἐπὶ Ὀκτωβρίου, ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ δὲν θὰ ἦτο δύσκολος· μήπως καὶ τὰ μωρότατα τῶν νηπίων δὲν καταστρέφωσιν ἀκόπως καὶ τὰ περιπλοκώτερα ἀθύραματὰ; Ἄλλ' ἐπιζητῶν τὴν ἀποπομπὴν τῶν Βαυαρῶν καὶ τὴν μετὰστασιν τοῦ πολιτεύματος, ἐπεζήτηε ἐν ταῦτῳ καὶ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, τὴν ἐνίσχυσιν τῶν νόμων καὶ τὴν ἀσφάλειαν.

Καὶ ἄλλο δέ τι καιριώτατον ἐπεδίωκε, τὴν ἀναχαίτισιν τοῦ πρὸς τοὺς ἐτερόχθονας μίσους, τοῦ μετὰ τινὰς μῆνας ἀναφυέντος ἐν τῇ Συνελεύσει. Τὸ μῆσος τοῦτο οὐ μόνον δὲν ἠγνόει ἀλλὰ καὶ ἔκτειρεν ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος. Τοῦτο γινώσκων καὶ ὁ προσφιλέστατος αὐτῷ Ἀνδρέας Ζαΐμη, γηνομένου ποτὲ λόγου περὶ κινήματος οἷον τὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, πρὸς ὃ ἐβίαζον αὐτόν πρὸ πάντων οἱ μὴ ἰθαγενεῖς· «Ἐύκολος, ὑπέλα-

θεν, ἢ ἀποδιώξις τῶν Βαυαρῶν, ἀλλὰ, ταύτης γενομένης, θὰ διωχθῶσι κατόπιν οἱ Φαναριῶται καὶ σεῖς οἱ λοιποὶ ἑτερόχθονες.»

Τὰς παρεκτροπὰς δὲ ταύτας φοβούμενος καὶ ἐπιθυμῶν νὰ προλάβῃ ὁ αἰοίδιμος Λόντος, ἐμερίμνα, εἶ περ τὶς καὶ ἄλλος, περὶ τῆς ρυθμίσεως τοῦ κινήματος. Καὶ ἐπειδὴ ἐγίνωσκεν ἐκ πείρας ὅτι δυσκολώτατον νὰ μὴ ὑπερχειλίσωσιν οἱ χεῖμαρροι τῶν βιαίων μεταβολῶν, ἔκλινε πρὸς ἀπλήν διαδήλωσιν. Ἀποκρούων δ' ἐπιμόνωσ τὴν ἐπίορκον συνδρομὴν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, συνήνεσε περίλυπος μόνον ὅτ' ἐξέλιπε πᾶσα ἐλπίς βοηθείας παρὰ τῶν ἀξιούντων νὰ πωλήσωσι φιλοπατρίαν ἀντὶ χρυσοῦ καὶ ἀρπαγῶν.

Ἄλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν σχεδὸν τὴν δαπάνην τῆς προπαρασκευῆς ἐπήρκει ἐξ ἰδίων καὶ διὰ τοῦτο ἀποθανῶν εὐρέθη ὀφειλέτης ὑπερόγκου χρέους. Ναι μὲν ἠδύνατο καὶ αὐτὸς, ὡς μετὰ ταῦτα πολλοὶ τῶν ἐκτελεστῶν τοῦ Ἰεροῦ σκοποῦ τοῦ Ὀκτωβρίου, νὰ σφετερισθῇ ἐκ τοῦ δημοσίου δαπανηθέντα τε καὶ μὴ, ἦν ὅμως Ἕλληνας φιλότιμος, μεγαλοπρεπῆς γόνος οἰκογενείας μεγαλοπρεποῦς, οὐ μόνον τὴν πατρίδα ἀγαπῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδίας τιμῆς καὶ τῆς μνήμης τοῦ πατρικοῦ οἴκου κηδόμενος. «Τοῦ Σωτηράκη ὁ υἱός, ἔλεγε μεθ' ὑπερηφανείας καὶ ἀγανακτικῆς ὁσάνκις ὑπεσήμεναι τις ἄτοπον πράξιν, τοῦ Σωτηράκη ὁ υἱός δὲν καταισχύνει τὸ πατρικὸν ὄνομα.»

Ἐνίοτε ὀμιλῶν μετ' αὐτοῦ ἐδείκνυον φόβον μὴ ποτε τὸ μελετώμενον κίνημα παρεκτραπῇ εἰς ἀνταρσίαν ὁμοίαν πρὸς τὴν ἐπὶ Κυβερνήτου. «Νὰ δολοφονήσωμεν, ἔλεγον, καὶ δεύτερον τὴν πατρίδα!» Καὶ ἀνεμέτρουν ἐν πρὸς ἐν τὰ στυγερώτατα τῶν κατ' αὐτῆς τραυμάτων. Αὐτὸς δὲ, καὶ περ μετασχὼν τῆς ἀποστασίας ἐκείνης, οὐδέποτε μὲν ἔδειξε προαίρεσιν νὰ δικαιολογήσῃ αὐτὴν, ἐδικαιολογεῖ ὅμως ἑαυτὸν βεβαιῶν ὅτι ἦν ὅλος ἀθῶος ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου. Καὶ τὴν ὁμολογίαν ταύτην χαίρων ἀναγράφω ἐνταῦθα.

Ἐν τῷ διαστήματι δὲ τῶν ἐπτὰ μηνῶν, ἀπὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1843 μέχρι τῆς 30 Μαρτίου 1844, καθ' οὓς διήρκεσε τὸ ἀνώμαλον τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, ὁ Λόντος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργῶς, ἠγωνίσθη νὰ στερεώσῃ τὴν πειθαρχίαν τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ εὐδοκίμησε. Πάσῃων δὲ πάθος χρόνιον καὶ ὀδυνηρὸν ἠναγκάζετο ἐνίοτε νὰ μὲν κληθήρῃ· ἀλλὰ καὶ κληθήρῃ συνειργάζετο μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἡκροᾶτο τῶν προσερχομένων.

Τῶν προσερχομένων δὲ τούτων αἱ ἀπαιτήσεις ἦσαν πολλαί, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ καὶ παράλογοι. Πρωτῶν τινῶν αὐτὸν κατάκοιτον καὶ μόλις προφέροντα λέξιν, ἐνῶ πρὸ ὀλίγων

ἡρῶν, (διότι τὰ ὑπουργικὰ συμβούλια διήρκουν καὶ πέρα τοῦ μεσονυκτίου,) ἀφῆκα ὑγιαίνοντα καὶ φαιδρὸν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπορῶν ἠρώτησα τὸ αἴτιον τῆς ταχείας μεταβολῆς· «Μ' ἐρωτᾷς τί ἔχω;» ἐφέλλισε καὶ ὑγράνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. Ἀνασηκῶσας δὲ τὸ προσκεφάλαιον, ἀπέσυρεν ἔνταλμα χρηματικόν, προσηρητημένον ἔγον λογαριασμὸν καὶ προτείνας αὐτό· «Ἰδοῦ, ἐξηκολούθησεν, ἐξ αἰτίας τούτου ἡσθένησα». Ἐγὼ δὲ, ἐρευνήσας οὐδὲν ἐνόησα, διότι ἦν ἀπλοῦν ἔνταλμα, χορηγοῦν βοήθειαν, διὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα, πρὸς τινὰς ἐνδεεῖς. «Ἐχεῖς δίκαιον νὰ μὴ ἐνοήσῃς. Ὁ δεῖνα, (ὠνόμασε δὲ τινὰ τῶν προκρίτων, πληρεξούσιον μὲν τότε, ἀναβάντα δὲ μετὰ τινὰς μῆνας καὶ εἰς θέσιν πολιτικῆν ἐκ τῶν ἀνωτάτων,) μοὶ ἔφερε τὰ ὀνόματα ταῦτα ὅπως δώσω μικρὰν συνδρομὴν· σημειώσας δ' ἐγὼ ἰδιοχείρως παρ' ἑκάστον ὄνομα τὸ δοθησόμενον, ὑπέγραψα καὶ ἀποδοῦς τὸν κατάλογον εἶπον νὰ φέρῃ αὐτὸν πρὸς τὸν λογιστὴν τοῦ ὑπουργείου, ὅπως ἐτοιμάσῃ τὸ ἔνταλμα. Ἀδύνατον δὲ νὰ φαντασθῆς τί ἔπραξεν· ἐπιθυμῶν νὰ σφετερισθῇ τὰ δημόσια, προσέθετο ἐπιτηδείως εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ποσοῦ ἀνά 0, καὶ αὐξήσας τὸ ὄλον τοῦ κεφαλαίου ἠπάτησε τὸν λογιστὴν». Τοσοῦτῳ δὲ κατετάρραξεν αὐτὸν τὸ ἀκατονόμαστον τοῦτο τόλμημα, διότι καὶ οἰκεῖον εἶχε τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἡμέρας ὀλοκλήρους ἡσθένει. Ἄλλὰ ποσάνκις μετὰ ταῦτα ἤκουσα τὸν ἐλεεινὸν τοῦτον παραχαράκτην φωνασκοῦντα ὑπὲρ τιμῆς καὶ χρηστότητος!

Διαλυθείσης δὲ τῆς Συνελεύσεως συνεκροτήθη, τὴν 30 Μαρτίου (οὐχὶ τὴν 29, ὡς ἐρρέθη) 1844 νέον ὑπουργεῖον, οὗ τινος μέλος ὠνομάσθη καὶ ὁ Λόντος, ἀναλαβὼν τὴν διαχείρισιν τῶν ἐσωτερικῶν. Ἄλλὰ, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν βραχείαν μὲν πολυάκωνθον δὲ περίοδον, ὁ ζῆλος, ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ τὸ φιλόπατρι τοῦ ἀνδρὸς ἐπέλαμψαν ὅσον καὶ πρότερον.

Ἀπὸ δὲ τῆς 4 Αὐγούστου 1845, ὅτε ἀπεχώρησε τῶν δημοσίων, μέχρι τῆς 27 Σεπτεμβρίου 1846 ὅτε κατέστρεψε τὸ ζῆν, ἦτοι δεκατέσσαρας ὡς ἐγγίστα μῆνας, ἐφρόντιζε περιπαθῶς περὶ τῶν πραγμάτων, εἰ καὶ κατετρώχετο ὑπὸ τῆς πενίας· διότι, διὰ τὰς πρὸ τοῦ Σεπτεμβρίου δαπάνας, τὴν μετὰ ταῦτα ἐλευθεριότητα, πρὸς ἣν ἐρρέπε διαφερόντως, καὶ τὴν εὐτελεστάτην αὐτοῦ σύνταξιν, (220 ἢ 240 δρ. τὸν μῆνα,) κατήντησε νὰ στερεῖται καὶ τῶν ἀναγκασιότατων. Εἰς τοσαύτην δ' ἐνδειαν περιήλθεν αὐτὸς ὁ πρῶν πλούσιος, ὥστ' ἔπαυσε νὰ προσφέρῃ, ὡς συνείθιζε, καφὲν πρὸς τοὺς συνεργομένους καθ' ἐσπέραν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Καὶ ὅμως ἔδωκε ποτε πρὸς πτωχὸν τὸ μόνον πεντάδραχμον οὐ τινος ἦτο κάτοχος. Ἐπειδὴ δὲ, γινώσκων τὰ κατ' αὐτὸν ἐμμέμφθη τὴν ὑπερβολὴν τῆς γενναιότητος· «Εἶναι σήμερον, ὑπέλαβεν, ἀποκρίω, καὶ αὐτὸς ὅ-

πῆρξε παλαιός μου στρατιώτης· ἔχει ὁ Θεὸς καὶ δι' ἐμέ».

Μυστήριον ὑπάρχει καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὁ θάνατος αὐτοῦ· οἱ μὲν ἰατροὶ εἶπον τυχαίαν τὴν αὐτοχειρίαν, ἕτεροι δέ τινες καὶ ἠμφισβήτησαν αὐτήν. Ἐγὼ ὅμως, ὅστις καὶ τὸ τραῦμα καὶ τὸν νεκρὸν καὶ τὴν θέσιν εἶδον, οὔτε τότε ἐδίσταζον οὔτε νῦν διστάζω. Σταθεὶς πρὸ κατόπτρου, εἰσήγαγε τὸ στόμιον πιστολίου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ πυροβολήσας κατέπεσεν ὑπτιος, ἐνῷ τῆς κατακερματισθείσης κεφαλῆς τὰ τρίμματα διεσκορπίσθησαν περὶ τοὺς τοίχους καὶ τὴν ὄροφν. Διὰ τί δὲ ἐγένετο αὐτόχειρ; Περισεναγαγὼν καὶ ἀνακρίνας ἐπιμελῶς καὶ τὰ βῆκη τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ, οὐδὲν ἀνεκάλυψε, οὐδεμίαν εὐρον σημείωσιν, οὐδὲν σύμπτωμα μελετηθείσης αὐτοκτονίας διέγνων.

Συνήθειαν ἔχων νὰ ἐπισκέπτωμαι αὐτὸν καθ' ἑκάστην, ἠναγκάσθην, διὰ παρεμπροσθῶσαν δεινὴν νόσον τῆς μητρὸς, ἣ τις καὶ ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὸν τάφον, νὰ ἐλαττώσω τὰς ἐπισκέψεις. Τὴν δὲ προτεραίαν τοῦ ἀξιοθρηνητοῦ συμβάντος, μεταθὰς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, εὗρον αὐτὸν ἐξερχόμενον. Μόλις δὲ ἰδὼν με καὶ στριχθεὶς ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου ἤρξατο περιγράφων τὴν πορείαν τῆς ἐξουσίας, ἣν παριστῶν ἔθνοβλαβῆ, διηρμήνευε θαθεῖαν λύπην διὰ τὰ γινόμενα. «Ποτὲ δὲν ἤλπιζον. εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅτι μετὰ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τοῦ κινήματος τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ τὴν εἰλικρίνειαν τῶν ἡμετέρων σκοπῶν, θὰ ἐλάμβανον τοιαύτην τροπὴν τὰ πράγματα». Καὶ τοιαῦτα λέγων, ἤλθε μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ πρώην αὐθέντου Μιχαὴλ Σούτσου, ὅπου σταθεὶς ἀπέσυρεν ἀπὸ τοῦ βραχίονός μου τὴν δεξιάν καὶ ἐπισφράγισε τὸν διάλογον διὰ τῶν λέξεων τούτων· «Ὅσον βλέπω ὅτι ἐφέραμεν εἰς κίνδυνον τὴν πατρίδα, ὅπως διοικῆσθαι σήμερον αὐτὴν ὁ υἱὸς τῆς... (οὕτως ἐπωνόμαζεν ἕνα τῶν τότε ὑπουργῶν), μ' ἔρχεται νὰ σκοτωθῶ ἀπὸ τὴν ἀδημονίαν μου». Μεταγράφω δὲ τὰς λέξεις ταύτας ἀναλλοιώτως, ὅπως ἐσημείωσα αὐτὰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἀπαισίου γεγονότος.

Καὶ αὐτὸς μὲν κατέλυσε ἀκλεῶς τὸ εὐκλεῆς αὐτοῦ στάδιον, ἐγὼ δὲ πιστεύω ὅτι ὀλίγους αὐτοῦ ἔσχεν ἡ Ἑλλάς ἐναμίλλους τὴν φιλοπατρίαν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν Λόντον.

Ν. ΔΡΑΦΟΥΜΗΣ.

Ἡ ἐπομένη πραγματεία ἀνήκει εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐν Παρισίοις γενομένων χέρι τῶν ἐργατῶν δημοτικῶν μαθημάτων ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς πρώην Ἀυτοκρατείας Εὐγενεῖας, ἐγράφη δὲ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Οὐδέδωγτων.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΛΗΨΕΩΝ

Σπάνιον πρᾶγμα ἦτο ἄλλοτε παρ' ἡμῖν ἡ μελέτη τῆς φιλοσοφίας. Ὅτε πρὸ δύο αἰῶνων συνέταξεν ὁ Μολιέρως τὴν κωμῶδιαν τοῦ Bourgeois Gentilhomme, ἠθέλησε νὰ παρεστῆσθαι

ἀπλοῦν πολίτην κακῶς μὲν καὶ ἀδεξίως ἀπομιμούμενον τὰ ἔθιμα τῆς ἐπιφανεστάτης ἀριστοκρατίας, θέλοντα δὲ βραδύτερον νὰ προσαποκτήσῃ εὐγενεῖς τρόπους, αἰσθητικὴν κρίσιν, ἐπιστήμην, ἐνὶ λόγῳ φιλοσοφίαν Ὅ,τι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑπελαμβάνετο μωρία ἀξιογέλαστος, κατέστη νῦν πραγματικὴ ἀλήθεια. Καὶ ἐν Παρισίοις καὶ πανταχοῦ τῆς Γαλλίας διοργανοῦνται σύλλογοι ὅμοιοι τοῖς ἡμετέροις, εἰς τοὺς ὁποίους ἀδρότατον συνεισφέρει τὸν ἑαυτῆς ἔρανον καὶ ἡ φιλοσοφία. Τὴν αὐστηράν τῆς φιλοσοφίας φωνὴν ἀκούουσιν ἤδη οἱ τίμιοι τεχνίται καὶ οἱ χρηστοὶ χειρῶνακτες τῶν Παρισίων, οἱ οὐδέποτε ἄλλοτε συνειθίσαντες τὸ οὐς εἰς τὰς ὑψηλὰς θεωρίας καὶ εἰς τὰ σπουδαῖα αὐτῆς παραγγέλματα. Οὕτω θέλει ὁ τῆς προόδου νόμος ὁ πάντας ἀδιακρίτως τοὺς ἀνθρώπους καλῶν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀπὸ τῆς παιδείας ὠφελημάτων. Οὕτω θέλει καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς φιλοσοφίας ἣτις εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἡ μᾶλλον, ἡ μεγίστη φιλαλήθεια ὑπουργοῦσα τῇ μεγίστῃ φιλανθρωπίᾳ.

Οἰαδήποτε καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἡ ἀτομικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ ἡμῶν κατάστασις, ἅπαντες ἀναντιβρίθως ἔρχομεν καθήκον ἕμα καὶ συμφέρον νὰ διαγινώσκωμεν τὴν ἀλήθειαν, τὸ βεβαιοτάτον τῶν ἀγαθῶν. Ἡ κτήσις τῆς ἀληθείας καθίστησιν ἡμᾶς μεγάλους, ἰσχυροὺς καὶ εὐδαίμονας· καὶ αὕτη ἡ ἀτελής θεωρία τῆς ἐξαρκεῖ πολλάκις ἵνα ἐνισχύσῃ καὶ εὐφράνῃ ἡμᾶς ὡς χορηγοῦσα τὴν εἰρήνην τοῦ πνεύματος ἐν τῇ ἀγνότῃ τῆς διανοίας. Περὶ τῆς ἀληθείας λοιπὸν θὰ λαλήσωμεν σήμερον ὅπως καταστῶμεν ἰκανώτεροι μὲν νὰ τὴν διακρίνωμεν, ἀξιώτεροι δὲ νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ θὰ καταπολεμήσωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὸ πρότιστον τῶν αἰτίων τὰ ὅποια βλάπτουσιν αὐτὴν καὶ ἀναχατίζουσι τὴν διάδοσίν της, τουτέστι τὴν πλάνην, ὑπὸ τὴν καθολικωτέραν καὶ ἐπικινδυνωτέραν μορφήν, τὴν ὀνομαζομένην συνήθως *πρόληψιν*.

Πολλὴ πολλαχοῦ γίνεται κατάχρησις τῆς λέξεως «*πρόληψις*». Τινὲς ἀλόγως κακίζουσιν ὡς προλήψεις τὰ ἀβρότατα τῶν αἰσθημάτων, τὰ ἀπαραίτητα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ ὧν ἂνευ ὁ βίος θὰ ἦτο ἀφόρητος. Τίς δὲν ἤκουσε τοὺς πρόωρα ἐξημβλωμένους τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σκόπτοντας ἀγερώχως καὶ χαρκακτηρίζοντας ὡς φρενακισμὸν δῆθεν καὶ πρόληψιν τὸ εὐγενὲς αἰσθημα τοῦ ἔρωτος, τῆς φιλίας, τοῦ σεβασμοῦ, τῆς ὑπολήψεως, καὶ αὐτῆς τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης; Οἱ οὕτω λαλοῦντες τοῦτο μόνον ὁμολογοῦσιν ὅτι δὲν καταλαμβάνουσι τί λέγουσιν. Ἄλλοι πάλιν χεῖρονες τῶν πρώτων δὲν ὀκνοῦσι νὰ ἀποκαλέσωσι προλήψεις τὰς εὐγενεῖς καὶ γενναίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος προκαταλήψεις, τὴν ἐνδύμυχον ἱεράν πεποιθη-